

John Bruinsma *Myriophyllum heterophyllum*

Samenvatting

De verspreiding van *Myriophyllum heterophyllum* is in Nederland heel snel gegaan. Eerst gevonden in kanalen op de grens van Brabant en Limburg, in open verbinding met het water van de Maas. Nu in grote delen van Noord Brabant, Utrecht, Gelderland, Drenthe en Groningen: een invasieve plant. Het viel niet mee om de plant te determineren, omdat hij wel massaal groeit maar nooit bloeide. Tot dat na een paar jaar eindelijk gebeurde, in de tuinvijver van de John Bruinsma. Nog steeds is er enige twijfel en wordt er nader onderzoek gedaan: hebben we misschien te maken met een variant of kruising die amper wil bloeien?

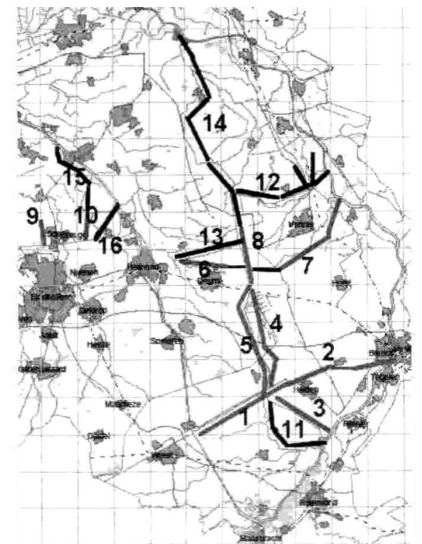
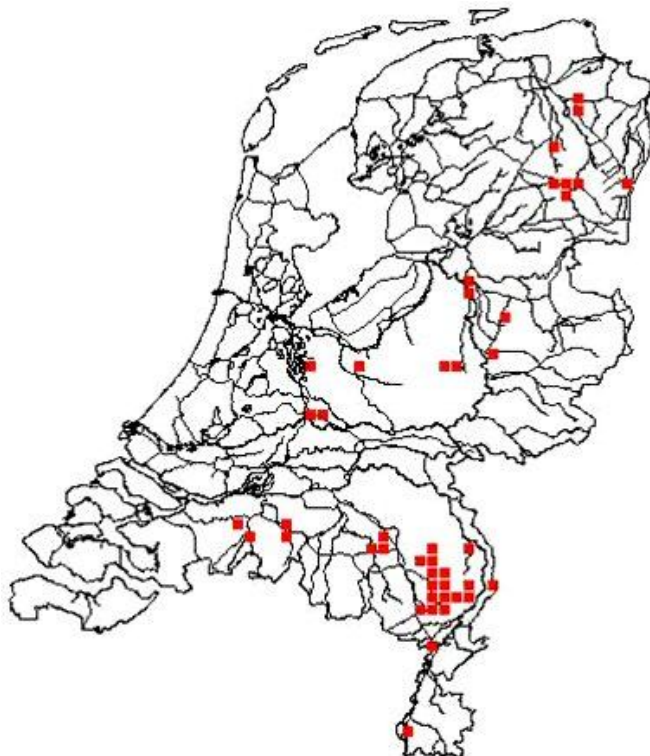
Voorgeschiedenis

Al een paar jaar groeide een *Myriophyllum*soort in de Noordervaart en het bijbehorende waterinlaatsysteem (zie kaartje). Maar de plant bloeide niet en daardoor kon niet met zekerheid worden vastgesteld om welke soort het ging. Pogingen om de plant in bloei te krijgen werden gedaan aan de universiteiten van Düsseldorf en Nijmegen, de Hortus in Amsterdam, de tuin van Ruud van der Meijden, een aquarium van Piet van der Vlugt, overal zonder succes. John Bruinsma hield de plant in een aquarium in de vensterbank, liet de zaak een paar keer uitdrogen om te forceren dat de landvorm zou ontstaan. Vreemd: de bovenwaterbladeren verschilden nauwelijks van die onder water. Maar in juli van dit jaar was het dan zo ver: een bloeiende plant in een kleine vijver in de tuin van John Bruinsma. 'M. incognito' kon nu eindelijk zeker benoemd worden: *M. heterophyllum*, zoals al zo lang werd verondersteld. Nederlandse naam: Ongelijkbladig vederkruid.

Verspreiding

De verspreiding van 'Myriophyllum incognito' in Brabant en Limburg staat in het kaartje hiernaast.

1 is de Noordervaart tussen Weert en Helden, met een open verbinding naar de Maas bij Venlo. 11, 4, 8 en 14 zijn het Uitwateringskanaal (in het zuiden) en het Defensie- of Peelkanaal (in het noorden). Of de verbindingen met 7 en 12 echt open zijn is niet zeker. De plaatsen meer naar het westen, boven Eindhoven zijn via de Willemsvaart verbonden met het systeem. De plant komt ook voor in de Maas bij Maasbracht, helemaal onderaan het kaartje

Ook in het Wilhelminakanaal (tussen Helmond en de Amer) is de plant aangetroffen, vooral tussen oever en stalen damwanden die daarvoor geplaatst zijn. Maar de kaart moet nog verder uitgebreid worden, zie het plaatje van geheel Nederland. Men moet daarbij wel blijven oppassen; op veel plaatsen komen *M. heterophyllum* en *M. spicatum* naast elkaar voor.

De verspreiding van *Myriophyllum heterophyllum* is veel uitgebreider dan eerst gedacht. Het is mogelijk dat sommige veronderstellingen over het voorkomen van *M. verticillatum* in werkelijkheid *M. heterophyllum* betroffen. Ook in België is de plant aangetroffen, op allerlei plaatsen in het Kanaal van Antwerpen naar Turnhout.

Bijzonderheden

Ongelijkbladig vederkruid komt uit Noord Amerika en moet als vijverplant in het wild terechtgekomen zijn. De verspreidingsplaatjes laten zien welk gebied in een jaar of vijf werd 'veroverd'; het is een geduchte invasieve soort. De plant is duidelijk winterhard, maar maakt geen winterknoppen (Kransvederkruid, *M. verticillatum*, doet dat wel). Opvallend is dat de plant volume houdt als je hem uit het water haalt; het wordt geen dunne sliert. Verder valt op dat de bladeren niet allemaal netjes in een krans staan; ongeveer 10% is wat versprongen, vooral aan oudere stengels. Slijmpapillen worden niet alleen aan de bladrand gevonden, maar ook aan de bladbasis.

Maar het meest bijzondere is toch wel dat er tonnen planten gevonden zijn, van een soort die gemakkelijk bloeiwijzen zou moeten vormen, maar dat in de Nederlandse wateren niet doet! Bij het Nationaal Herbarium in Leiden zal daarom nader DNA-onderzoek worden gedaan om aard en herkomst van deze exoot te bepalen. Zijn er misschien verschillende variëteiten van *Myriophyllum heterophyllum* of hebben we te maken met een kruising?

(De tekst is een vrije vertaling van een uitgebreide e-mail van John Bruinsma van 13 juli 2008, met toevoegingen uit de presentatie op 15 november 2008.)

Eindhoven, oktober 2009

Red. Tom

© Werkgroep Aquatische Planten 2009